

Գ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք

10
Փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10
Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիք ամեն օր կը քրտարակուի, տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ զաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ. զաւառացի բոլրատարութեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդք ալ կը նշանակուին:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ համակ պետք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Ռիզա փաշա խանութ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չե տրուիր: Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրոշ է. սակի անգամի համար սակաբերութիւն կը լրացայ:

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Յար տիւ Պոսթօր կըսէ թէ Գաղղիական զեւսական Պ. Թիոօ Բ. Դրան քով ազդու ջանք մ'ըրեր է մողձացաւի տարածումն արգելող խիստ միջոցներ ձեռք առնելու համար:

Միւս զեւսականներն ալ Պ. Թիոօի օրինակին պիտի հետեւին:

— Մայրաքաղաքիս զեւսականատանց առաջին թարգմանները Հայկական խնդրոյն վերաբերեալ Պէրլինի դաշնադրին ճիշդ յօդուածի դործարութեան համար հաւաքական շարժում մ'ըրեր են Բ. Դրան քով:

— Լոնտրայի լրագիրները Պ. Պուրբի մէկ նամակը կը հրատարակեն որ Օսմանեան դանձուն 9 առ 0/0 արժեթղծող տէրերու նախագահին ուղղեալ է Կ. Պոլսէն:

Սոյն նամակը պատասխան մ'է Յանձնաժողովոյ այն բողոքագրին որ Պուլլաբիոյ և Բուժէլի տուրքերը օւրիշ բանի յատկացուելուն դէմ կը բողոքէ, մինչդեռ այդ տուրքերը 9 առ 0/0 արժեթղծող տոկոսի վճարման սահմանեալ են եղեր:

Պ. Պուրբ իւր նամակաւ կը հաստատէ թէ ինքը բոլոր արժեթղծատեսարց փոխանորդ լինելով, մասնաւոր խումբերու ինպատիւ չկրնար ծառայել, այլ պիտի ջանայ բոլոր պարտատեսարց շահուն համեմատ արդար կարգադրութիւն մ'ընելու:

Թ Ո Ւ Ն Ո Ւ Զ

Թայմը Թունուզի վրայ կարեւոր տեղեկութիւններ կը հրատարակէ:

Կըսէ թէ Մուսթաֆա փաշա Փարիզ մեկնելէ առաջ Թունուզի պէյէն ազամանդեայ լղնոց և զմրուխտ մը առեր է. այս վերջինը ժամանակաւ Սպանիոյ թագին զարդն է եղեր: Մուսթաֆա բաղմաթիւ գոհարեղէններ և մեծ գանձ մը կը տանի հետն ի Փարիզ. սա Պէյին բնաւ հաշիւ տուած չէ և իշխանազունը կը բողոքեն իրենց ինչքերուն մէկ մասին ծախուելուն դէմ: Գաղղիական հիւպատոսը Պէյին ազդարարեր է թէ Գաղղիա իւր գահնկեցութիւնը կամ

գահուն յաջորդութեան կարգին մէջ բնաւ փոփոխութիւն մ'ընել չուզեր, և Պէյին կրտսեր եղբայրը (Թաիպ պէյ) իրեն խարդաւանաց հեղինակ ամբաստաներ է: Պէյը և իւր պաշտօնեայները Թունուզի դրաման և խայրուանի վրայ յառաջխաղացութեան մը դէմ թէն զօրաւոր ընդդիմութիւնին կը շարունակեն, սակայն Սուրի մէջ 7000 հոգի գումարուած են խայրուանի դէմ քաշուելու համար Մանուպի գնդին հետ:

Եւ սակայն, կը յաւելու թայմը, ապստամբութիւնը կը շարունակէ, ճէտէյտէի և Թըպուրպայի գիւղերը ապստամբաց ձեռամբ կողոպտուեր և արաբական խմբեր կարտիմաու դաջող չոգեկառքին վրայ յարձակեալ հրացան պարպեր, չոգեկառքը կեցուցեր և կաշարանին պահպանն սպաններ են: Ասոր վրայ Մանուպիէն երկրորդ կառախումբ մը զընկուեց է. բաղմաթիւ զօրք երկաթուղին պաշտպանելու համար:

— Պարսկէն թէ Մարսիլայէն կը ծանուցանեն որ Հայկական խնդրումը պիտի չինուի մօտեւս յիշեալ քաղաքին մէջ:

— Աժանս Հաւլաս Մարսիլայէն հեռագիր մը կընդունի, որ կը ծանուցանէ թէ Թունուզի նախորդ առաջին պաշտօնեայ Մուսթաֆա-պէն-Խամայիլ, գընդապետի մը և բժշկի մը հետ Մարսիլիա հասնելով սեպտեմբեր 23ին, հետեւեալ օր անմիջապէս Փարիզ մեկնել է ճեպընթաց չոգեկառքով:

— Պուլլաբիոյ իշխանին ամուսնութեան խնդիրը նորէն երևան ելած է այս օրերս. այս անգամ կըսուի թէ իշխանը Պատի մեծ դքսին քրոջ աղջկան օրիորդ Սօֆիի հետ պիտի ամուսնանայ. իշխանուհին 17 տարեկան է և Ռուսիոյ կայսերական ընտանեաց մօտաւոր ազդական է, իւր մօրը՝ Մարի Մաքսիմիլիանովնա իշխանուհւոյն կողմանէ որ Լէօլթէնպէրկէ դքսուհի ծնած է:

— Գաղղիական զեւսականատունը յառաջիկայ շաբթու Վոսիօրէն Բերա պիտի փոխադրուի:

— Վսեմ. Յարութիւն պէյ Տատեան թէն Բ. Դուռը չերթեկեր, սակայն ամեն օր կայսերական պալատը կերթայ և հոն կաշխատի:

— Լէվանթ կըսէ թէ Եարմ-Պուրղազի երկրորդ զոհը տակաւին ողջ է և եթէ մեռնի, անշուշտ իւր աւերած քաղաքին հետեւեալը պիտի համարուի. վստի զի 72 տարեկան է: Տիկին Լոմպարտի իւր ընդունած ծանր վէրքերուն չկրնալով դիմանալ, անմիջապէս մեռաւ: 82 տարեկան հասակի մէջ, խեղճ ծերունին կայարանին պետութիւնը թողած և մանրավաճառի խանութ բացած էր. կը կարծուի թէ շնութիւնը պատճառեալ էր սոյն սպանութեան. ոճրագործները տակաւին բռնուած չեն:

— Լրագիրները ծանուցած էին թէ Գէշանի և Մալլարայի մէջտեղ աւաղակները հրեայի մը վրայ յարձակեր են: Լէվանթ կըսէ թէ զոչերը իշխան լեւու տարեր են, և որովհետեւ կասկած կար թէ վրան 200 ոսկի ունի, ուստի կը վախցուի որ մի գուցէ զայն սպանած լինին:

— Տրիպօլիսէն հետեւեալ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն Լէվանթի:

«Հոս խել մը զօրք և ռազմամթերք զընկուել մեր Թունուզի դրացիին կասկածը յարոյց. վստի զի երէկ Ալմա անուն զրահաւորը Տրիպօլիսէն անցնելով, երկու երեք ժամ հոն մնաց և 21 թընդանօթի ձայնիւ օսմանեան դրօշակը ողջունելէ և փոխադարձ ողջունուելէ ետեւ Աթէքը մեկնեցաւ: Բաղաքը և ամբողջ գաւառը խաղաղ է. կերևի թէ գաղղիական հիւպատոսը Թունուզիցիները պաշտպանելու առաջարկութեան վրայ այլևս չպնդեր»:

Բրուսիոյ լրագիրները կը գրեն թէ Պիզմարը իշխանը Պէրլինի թաղապետութեան շնորհակալութեան դիր մը զրկեր է ի դիմաց Պէրլինի Վեհաժողովոյ անդամոց օրոց հաւաքական պատկերը քաշած է Պ. Վանէր: Պէրլինի թաղապետութիւնը սոյն կենդանագրէն իւրաքանչիւրին մէկ մէկ օրինակ զրկեր է, ինչպէս նաև վախճանեալ լորտ Պիքօնֆիլտի և Մէհմետ Ալի փաշայի ընտանեաց:

— Մէմօրիալ Տիվլոմաթիդ կըսէ թէ Լոնտրայի պաշտօնէութիւնը Պ. Պարթըլըմի Սէնթ-Իլէրն ապահովուցեր է թէ

Անգղիա կարմիր ծովու եղերքը Ասօնայի մէջ գաղղիական գաղթականութիւն մը հաստատուելուն ընդդիմութիւն չը պիտի ընէ :

— Ստանտար կըսէ թէ Տանցիկի մէջ երկու կայսերաց տեսակցութիւնը սա արդիւնքն ունեցաւ որ երից կայսրութեանց հին դաշնակցութիւնը պիտի վերանորոգի և Պէրլինի դաշնագրին տեղ Այսթէֆանօի դաշնագիրը պիտի անցնի :

— Անգղիոյ կառավարութիւնը ոչ միայն իւր պատերազմական նաւերը կը զինէ, այլև անոնցմէ մի քանին նաւարան կը զրկէ կարևոր նորոգութիւններ ընելու համար :

— Տանիմարքայի գահաժառանգ իշխանը Հոլանտայի հանգուցեալ Թրէտէրիք իշխանէն 75 միլիոն ֆր. հարստութիւն մը ժառանգեր է :

— Կիյեօմ կայսր սեպտ. 23ին Գարլսրիւի արքունի դղեկին քովերը պըտըտելու ատեն ոտքը սահելով ինկեր, սակայն հետի մինչև գղեակը կըցեր է երթալ :

— Պէրլինի կառավարութիւնը Լորտ Կրանվիլի կէս պաշտօնապէս ապահովութիւն տուեր է թէ Տանցիկի տեսակցութիւնը անգղիական շահուց սպառնալու հանգամանք մը չունի բնաւ, այլ Եւրոպիոյ խաղաղութիւնը ամրապնդելու նըպատակաւ եղած է :

Անգղիոյ պաշտօնէսութիւնը խնդրեր է սր սոյն յայտարարութիւնը դիւանագիտական շաւղով պաշտօնապէս ըլլայ իրեն :

— Պէրլինէն Մօրնինկ փօսթի կը գրեն թէ Գաղղիա և Անգղիա միասու պիտի ենթարկուին եթէ արքայապաններն արտաքսելու հաւանութիւն չտան :

— Վիէնայէն կը գրեն թէ Նարէնթա անուն աւստրիական պատերազմիկ նաւը կուլէթ պիտի մեկնի Գերմանացի և Ա. Լըստրիացի հպատակները և անոնց ինչքերը պաշտպանելու համար :

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Կաթողիկոսական Յանձնախումբն ուրբաթ օր իւր առաջին նիստն ընելով, դիւանի ընտրութիւն կատարեց հետևեալ կերպով. Սարգիս Էֆ. Աղաբեկեան Ատենապետ, Յարութիւն Էֆ. Նորատունկեան Ատենադպիր :

Իսկ միւս կողմանէ վարչութեան վերջին ծրագրին վրայ Ամեն. Ս. կաթողիկոսին դիտողութիւնները լսել պատշաճ դատելով, այս մասին ի պաշտօնէ դիր գրեց Ս. կաթողիկոսին :

Յանձնախումբը վաղը վերստին նիստ պիտի ընէ ի Ղալաթիա :

Ինչպէս դրած էինք, Պատրիարքական Գեր. վոխանորդ հայրը երէկ Գարակէօմբիւկի եկեղեցին երթալով, 30 ի չափ պատուաւոր թաղեցիներ ինչպէս նաև հրաժարեալ Թաղ. խորհրդոյ անդամները խորհրդարան դումարելով, սիրոյ և միաբանութեան յորդորեց և

ցաւ յայտնեց որ հակառակ Պատրիարքարանի հրամանին և աղգային օրինաց հրաժարեալ խորհրդոյ անդամոց դէմ յարձակում եղեր է. ուստի հրաւիրեց որ նախ հակառակ կուսակցութիւնը իրարու հետ հաշտուին յօգուտ եկեղեցւոյ և վարժարանին և միաբանութեամբ դործեն :

Ասոր վրայ Թաղ. խորհրդարանը յարձակում ընող մի քանի անձինք իրենց թերութիւնը խոստովանելով, վեհանձնաբար ներում խնդրեցին անարգեալ Թաղ. խորհրդոյ անդամներէն որով խընդիրը ամենայն խաղաղութեամբ վերջացաւ :

Գալով Թաղ. խորհրդոյ ընտրութեան Գեր. փոխանորդը լաւագոյն համարեց հրաժարեալ Թաղ. խորհրդոյ մի քանի անդամներէն և թաղին պատուաւոր անձերէ բաղկացեալ Թաղ. խորհուրդ մը կարգել, և յորդորեց որ սոյն պաշտօնը աղգասիրաբար շարունակեն :

Այս ամեն գործողութեանց տեղեկագիր մը շինուելով և ներկայ եղող բոլոր թաղեցիներէն ստորագրուելով, Ս. Պատրիարք Հօր դրկուեցաւ, ի պարտ ու պատշաճ տնօրէնութիւն :

Իէօթահիոյ Առաջնորդ Գեր. Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետ երկու օր առաջ մայրաքաղաքս եկաւ և յառաջիկայ շաբու յիշմիածին կը մեկնի Եպիսկոպոսական բարձր աստիճանն ընդունելու համար :

Հետեւեալ նամակը թէև բարեկամաբար մեզ գրուած, սակայն դիտական նիւթի մը վրայ կարևոր տեղեկութիւններ պարունակելուն համար արժան կը համարիմք հրատարակել աղգային բանասիրաց ուշադրութեանը յանձնելով :

... Իֆէնտի

Դանի մ'անդամ է կը տեսնեմ պատ. լրագրիդ մէջ «քօլէրա» բառը «մաղձացաւ» բառով թարգմանեալ. Թոյլ կը տաք արդեօք աղգարարել ձեզ բարեկամաբար թէ սխալ է այդ. Բժշկութեան մէջ տակաւին որոշուած չէ թէ ո՞րք են ներքին խանգարմունք համապատասխանող քօլեռայի. թէ չլա՞ց վրայ յատկապէս կը ներգործէ սոյն ախտը թէ երակաց, ընդերաց, փորոտեաց, մկանաց թէ ստամոքսի, կամ մաղձի, կամ արեան, ևն. ևն. Վասն զի ամենքին սոքա միահամուռ ախտացեալ են և ոչ մին ի մասնաւորի կամ որոշաբար Եւ այս մի միայն քօլեռայի համար չէ, կան շատ մը հիւանդութիւններ որոց տակաւին գիտութիւնը վերահասու չէ ներքին սեփական միասուց կամ եղծմանց, Այս կարգէ են «նէվրօզ» ըսուած շղային ախտերը. մալատի քօնսթիթիսիտիտիս կոչուածները, «ֆիէվրը» ներուռն մեծ մասը, նոյն իսկ «ֆիէվր. թիֆօս»-ն որ քաջածանօթ կը կարծուի այլովքն հանդերձ :

Վասն որոյ իրաւամբ ընդդէմ կենեն ներհուն գիտականք բժշկաց ոմանց այն ձգտման որով կը յաւակնին սոքա «ա-

նաթօմիգ» այսինքն ախտին ներքին նիւթական եղծմունքը յայտնող բառեր դընելու հիւանդութեանց, Յիրաւի՝ այսօր դիտութեան մէջ շատ մը բառեր կան, անուանք յայտարարք ներքին բնութեան իրաց, որք ոչ ևս իմիք պիտանի են բաց ի միասակարութենէ, թիւր կամ երբեմն ալ բոլորովին հակառակ գաղափար տալով այն իրին որոյ այսօր աւելի ևս ճշգուած է բնութիւնը և կամ շատ անմասն և կամ բնաւ իսկ հակառակ գտնուած իւր վաղեմի յորժորջման: Ահա զեղծմունք և խաթարմունք նոյն իսկ գիտութեան մէջ. Պահել հին անունը, մշտնջենաւորել է թիւր և թերի գաղափարները. նոր և աւելի ճշգրտոյն մը հնարել, ուստի՞ է ապահովութիւն թէ դիտութիւնը վաղիւ նոր և աւելի ստոյգ տեղեկութիւններ չպիտի յաւելու մեր այժմու ծանօթութեանց, և կամ թէ իսպառ չպիտի մերժէ մեր անուանակոչութիւնն ալ. Այս պատճառաւ է որ դիտականաց մէջ այսօր միակամ հաւանութիւն գոյացած է. որչափ հնար է, հեռի կալ այս աղգ տարօրիշ կամ բնութեան յայտարար անուններէ, և փոխանակ անոնց, դնել այն պիտի անուններ որ բնաւ իւրիք հիւանդութեան մը ներքին բնութեան կամ իսկութեան վրայ գաղափար չտայ. Զըսել, զօ. «քրիւէ», այլ «տանս տը սէն Կի» ռամկին հետ, ինչպէս կը յանձնարարէ Թրուսօ երեսին դարուս :

Հարկ չկայ յաճախել օրինակները, այս համառօտութիւննիս ալ բաւական կը համարիմ ձեզ հա հոգում գոյացնելու. Գալով «մաղձացաւ» բառին, սա ի հարկէ ըստ քմաց յիւրիւրեալ չէ, այլ բժիշկ բարեկամէ մը կամ ուսանողէ մը թելադրեալ է, և իր դոյութեան իրաւունքն ունի յունական օրի» (մաղձ) և «ուօին» (հոսել) ստուգաբանութեան մէջ որով հին դիտողները սաստիկ մաղձի ժայթքում ուղած են յայտնել, (ոչ թէ մաղձի ցաւ, որ ոչ տրամաբանական է). Այլ ինչպէս կարելի է մէկ նշան մը (սէմբոլ) բովանդակ հիւանդութեան անուն առնուլ, ուրիշ դիտող մ'ալ կըրնայ հիւանդութեան ուրիշ մէկ նշանէն զրաւուելով, ուրիշ անուն մը սահմանել նմա, ինչպէս որ եղած է, որով բարելոնեան խառնակութիւն մը տիրած է գիտութեան մէջ. Թող զի վերի ըստուգաբանութիւնն ալ յորմէ թարգմանած էք դուք, կը մերժուի այսօր և աւելի ստոյգ կը կարծուի «քօլէռա» բառը բերել «խօլէռա» արմատէն որ տիրապէս «կուլթիէռ» այսինքն փող կամ փողորակ կը նշանակէ. զի այս հիւանդութեան մէջ կը տեսնուի այն սաստիկ և անընդհատ ժայթքումն կամ փսխումն իբրև ի փողորակէ (օլուդ) որ աւելի զարկած կերելի հին անուանադիրները :

Կը տեսնէք, բարեկամ որ քանի անտեղի է առ մեզ անդուշաբար հայացնել այնպիսի անուններ որ առ եւրոպացիս իսկ դատապարտեալ են. Լաւագոյն չէ՞ ուրեմն, մանաւանդ մեզ համար որ ոչ

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լեզուաբնական ատենան ունենք, ոչ ա-
կադէմիա և ոչ իսկ բաւական դիտու-
թիւն կամ հմտութիւն, գիտելանալ
այնպիսի նորահնար զեղծումներէ և
յորջորջել զիրս իրենց սովորական ան-
ուամբքը, եթէ «քօլէռա» քօլէռա. եթէ
«ֆիէլը թիֆօիտ» թիֆօ, ևն. որ միան-
գամայն դիւրահասկանալի է :

Ձեռք կարծեր բնաւ թէ այս բարեկա-
մական ազգայնութիւնը վերաւորիչ
գայ ձեռք, համոզուած ըլլալով թէ և
դուք հաւասարապէս նախանձախնդիր
էք ուղղութեան և ճշմարտութեան :

Երանի թէ ոչ միայն գիտնական և
ուսումնական, կամ ինչպէս կըսեն հիմայ
(տեխնիքական) բաներուն մէջ, այլ նոյն
իսկ գրական և քաղաքականին մէջ ալ
զգուշութիւն բանեցնէին հրապարակա-
կան գրիչք առ ի սէր և պահպանու-
թիւն Հայկական լեզուի :

Ընդունեցէք Տէր, զոյգ ընդ ազգա-
բարութեանս և մեր անկեղծ բարեկա-
մութեան հաւաստիքն :

Տ. Յ. Թիւրքաբեան

18/30 սեպտ. 1881

Կէտիկ-փաշա

Սոյն նամակը ինչպէս ըսինք, թէ և
բարեկամաբար մեզ գրուած, սակայն
կարևոր նիւթ մը պարունակելուն հա-
մար արժան համարեցաք հրատարակել :

Մեր պատուական բարեկամին ուսումն-
ական հմտութեան ըսելիք չունիմք բը-
նաւ, այլ ընդ հակառակն զայն կը յար-
գեմք իբրև գիտնական և տաղանդաւոր
մի անձ : Կընդունիմք և մեք թէ «մաղ-
ձացաւ» բառը «ֆօլէրա» ին ճիշդ ու
ճիշդ նշանակութիւնը տուող բառ մը
չէ արդարեւ. սակայն ազգային բոլոր
գրագէտներէն և բանասէրներէն երկար
ժամանակէ ի վեր ընդունուած բառ մը
ըլլալով, մեք ևս զայն գործածելու սո-
վորութիւնն ունեցած ենք. հետեաբար
մեղադրելի չեմք կրնար համարուիլ :

Գալով մեր գիտնական բարեկամին այն
կարծեաց թէ պէտք է իրենց սովորա-
կան անուամբքը յորջորջել այն իրերը
որք առ եւրոպացիս իսկ դատապարտ-
եալ են, այսինքն եթէ «քօլէրա», քօլէ-
րա և եթէ «թիֆօ», թիֆօ պէտք է
ըսել Հայերէն լեզուի մէջ, մեք բոլորո-
վին չեմք կրնար համաձայնիլ վասն զի ինչ-
պէս ամէնազգ և լեզու իւր չունեցածն ու-
րիշ լեզուներէ փոխ առնելով զայն ճո-
խացնելու ճիշդ մ'ունինի, նոյնպէս և մեք
պարտաւոր եմք այն ամէն ուսումնա-
կան բառերուն որոց Հայերէնը չունիմք
գոթաղգաբար, եթէ ոչ յար և նման գո-
նէ մօտաւոր առումովն ստեղծել բա-
ռեր կամ նոյն իսկ բնատիպ լեզուէն
առնելով հայացնել և գործածել, ինչպէս
ըրած են եւրոպական լեզուաց շատեր,
մինչև որ լեզուաբանական բարձր աս-
եան մը կամ Ակադէմիա մը հաստատուի
և կանոնաւոր ուղղութիւն մը տրուի մեր
լեզուին :

Այս մասին ազգային գրագիտաց
կարծիքն ևս լսելու պատրաստ եմք :

Ռուսական դեսպան Պ. Նովիքով Բ.
Դրան յայտագիր մ'ուղղելով ծանուցե-
ր է որ եւրոպացի արժեթղթատեարց
պահանջը նախապէս կարգադրելէ ետ-
քը Ռուսիոյ հատուցուելիք պատերազ-
մական տուգանքն ալ նկատողութեան
պէտք է առնուի, և թէ Ռուսիա չուզեր
գանձային արդի բանակցութեանց խո-
չընդոտ ըլլալ, սակայն կը խնդրէ որ պա-
տերազմական տուգանաց հատուցման
համար ալ եկամուտ մը ցուցուի :

Ռուսիոյ դեսպանը բողոքեւ է միան-
գամայն Պուլիարիոյ տուրքը արժեթղ-
թատեարց իբր հասոյթ ցոյց տրուելուն
դէմ և խնդրեւ է որ այս մասին Բ. Դը-
րան հետ բանակցութիւնք ժամ առաջ
սկսին :

Ռէօթերի մէկ հեռագիրը կը
ծանուցանէ թէ Պ. Պուլը յայտարարեւ
է Բ. Դրան որ Պուլիարիոյ տուրքը եւ-
րոպա սահմանած ըլլալով, Բ. Դուռը
կրնայ զանի ուղած տեղը տալ, և պար-
տաւոր չէ իբր պատերազմի տուգանք
Ռուսիոյ հատուցանելու :

— Հազդգաթ այս աւուր քաղաքա-
կան տեսութեան մէջ Գաղղիոյ կառա-
վարութեան վրայ ուշադրութեան արժա-
նի հետեւեալ տողերը կը հրատարակէ :

Գաղղիոյ արդի նախարարութիւնը
գատի պիտի կոչուի, վասն զի առանց
երեսփոխանական ժողովոյ հաւանու-
թիւնն առնելու, Թուրքիոյ գրաւելու
ձեռնարկեց, յետոյ Թուրքիոյ գրաւման
համար որոշեալ գումարը, ուրիշ գոր-
ծերու վատնեց և առանց ժողովոյն հար-
ցնելու 400 միլիոն ֆր. պարտք ըրաւ :
Սակայն միայն Թուրքիոյ և Ալժերիի
պատերազմները չեն որ կառավարու-
թեան հակառակ կուսակցութիւնը զայ-
րացուցած են, այլ Ալժերիեան մի ուրիշ
ծովափանց վրայ զօրք թափելու համար
կառավարութեան ըրած պատրաստու-
թիւնները, նոյնպէս Ֆէսի և Մարօքի
կողմերը կարևոր դերքեր գրաւել ու-
ղելը հակա-կառավարականաց իրաւացի
երկրաւորներ պատճառած են, թէ մի
գուցէ Գերմանիա վերոյիշեալ դէպքե-
րէն օգուտ քաղելու կրնէ :

— Հիմազէն եկող նաւերուն 40 օր քա-
րանթինաի ենթարկել և Սուէիշի ջրանց-
քէն անցնիլ չուզող նաւերը ուրիշ տեղէ
ճամբայ չտալ որոշեւ է առողջապահա-
կան ժողովը :

— Պետական խորհրդոյ անդամներէն
Էքրէմ պէյ Սէլանիկի մաքսատան
մէջ եղած գողութիւնը վերաքննե-
լու համար այսօր մայրաքաղաքէս պի-
տի մեկնի :

— Տէրութեանց դեսպանները իրենց
ստացած հրահանգին համեմատ չաբաթ
օր Բ. Դուռն երթալով, Արտաքին գոր-
ծոց նախարարին բերանացի յայտարա-
րութիւններ ըրին Հայկական խնդրոյ
գործադրութեան համար :

— Գաղղիական ընկերութիւն մը
200,000 ոսկի գրամադրութիւն, Ձաթալճա-
յի կողմերը տեղ գնելով, այդինքն պի-

տի չինէ և զինուոյ գործարան մը հաս-
տատելով ամեն տարի գոյացած զինին
Գաղղիա պիտի ղրկէ :

— Հակառակ մի քանի լրագրաց տուած-
կանխահաս տեղեկութեանց վսեմ Յա-
րութիւն պէյ Տատեան կայսերական հը-
րամանաւ դեռ երէկ սկսաւ Բ. Դուռը
իւր պաշտօնատեղին երթալ :

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՄԱ

Օսմ. Գոնսօլիտ Գոցուեցաւ երէկ իրիկուն 17-7
» » Բացուեցաւ այս առաւօտ 17-14

ԸՆԹԱՅՔ ԱՐԺԵՐՊՈՅ

Սօսիթէթ Ժէնէրալ Անդր. Լիւր. 5-16
» Օթօման » 4-10
Կ. Պօլսոյ Պանքան » 12-
Քրէտի Դէնէրայ » 7-14
Փոխ. 1863 (Մութոն) » -
» 1865 (Մութոն) » 88-20
» 1869 (Բինար) » 87-20
» 1872 (Պօն տիւ թրէզօր) 28-20
» 1873 (Բինար) » 87-
Թրամիայ Օսմ. Լիւր. 3- 85
Թղթադրամ » 1070
Բուլէրի երկաթուղի ֆրանք 52-
Լաւրիում » 147-

ԸՆԹԱՅՔ ԴԻՍԿՈՅ

(Օսմ. ոսկին 100 դուրուզէն)
Անգղիկն. ոսկի 109-12 Գարպօն արծա. 91-10
Գաղղիական » 87- 5 Մէճիտիէ . . . 107-14
Բօյ » 89-20 Վեցնոյ . . . 125-15
Քրիմից » 51- 5 Հինգնոյ . . . 207-20
Գարպօն թուղթ 8-60 Մէթալիք . . . 204-10

ԻՄ ՄՏԱՅՈՒԹԻՒՆԲ

ԼԲ.

ԱԶԳԱՆՈՒԷՐ ՀԱՅՈՒՆՆԵՐ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն և շարունակ)

Մեր մի շատ ընկերութեանց հաշուե-
կըշտոց մէջ այդ տեղեղ ապառիկը կը
տեսնուի պարահանդէսներէ գոյացեալ,
չենք հասկնար պարահանդէսէ ապառիկ
ի՞նչ ըսել է. պարահանդէս գացողն ե-
թէ ընդունեցաւ տոմսակը, պէտք է
փոխարէնը հատուցանէ, եթէ չպիտի
հատուցանէ, պէտք է որ տոմսակն ետ
տայ, երկուքէն մին՝ հետեաբար ներ-
կայ Պատ. Գործադիր ժողովէն յոյս մեծ
ունինք որ այդ ապառիկները գանձելու
շանագիր կը գտնուի և ուրիշ առթիւ
այդ օրինակ ապառիկ կամ անառիկնե-
րու տեղի չթողուր :

Նոյնպէս լաւ կըլլայ եթէ հաւաքյաց
վրայ պահանջ չմնայ, զի հաւաքիչներն
ընդհանրապէս անկարող կըլլան իրենց
անցած գրամն ի վերջոյ հատուցանելու :
Այս ամենուն մէջ ամենէն կըրր հա-
շին այն է որ Հայուհեաց ընկերութիւնը
գրամապահին քով — մին յաղգային
պատուաւոր և ապահով սեղանաւորաց
— 650-700 ոսկի գրամադրութիւն մ'ունի
այսօր :

Տեղեկագիրն ընկերութեան տարե-
կան գործառնութեանց վրայ համառօտ
տեսութիւն մ'ընելով վարժարանաց
տեսչութիւնն Միացեալ ընկերութեանց
յանձնուած ըլլալուն առթիւ հետեւեալ
կերպով կը խօսի .

«Առանձին գործելու անապարժու-
թեան համար ելնել նոր տեսչութիւն
մը հաստատել, նորանոր դաստուոներ
ղրկել ի Հայաստան, մեր փառասիրու-

Թեան համար ազգին դրամը վառնելէ
զատ բան մը չըլինիր, և այս մասին
ըստ պարտուց վարուելնիս պարծանք կը
համարինք մեզ և ոչ երբէք նուաստու-
թիւն, մանաւանդ երբ յիշեալ ազգ-
գուտ ընկերութիւնն կը բարեհաճի ըստ
մեր որոշման, ըստ մեր տնօրէնութեան
գործել, մեր յայտագիրն ճշգրիտ գոր-
ծադրել, և կարևոր տեղեկութիւններն
ու հաշիւներն ժամանակին մեզ հաղոր-
դել»:

« Իրաց այս վիճակին մէջ առարկու-
թիւն մի ևս կը ծագի մեզ ընդդէմ թէ
քանի որ կը խոստովանինք ըստ բաւակա-
նի դրամ ունենալնիս, հարկ է հետդհետէ
վարժարաններն բազմապատկել: Սակայն
մեր նպատակն ոչ թէ «ցոյց» այլ «գործ»
լինելուն մեր նպատակին գործադրու-
թեան աշխատելէ զատ ճգնեցանք նաև
մեր շահուց աղբիւրներու յաւելման, և
գոհ եմք որ ժողովուրդը մեր բոլոր ձեռ-
նարկներն քաջալերեց, և նախորդ տար-
ուան մէջ գանձուած գումարը գրեթէ
կնիկնապատկել յաջողեցանք»:

Իմաստուն են այս տողեր, և սիրելի
է մեզ յուսալ որ բացուելիք երրորդ
վարժարանի միջավայր Բաղէշ կամ ևս
առաւել խիղան կընտրէ մեզուաշան
ընկերութիւնն:

Այն յաջողութեան մէջ զոր ունեցաւ
Հայուհեաց պատուական ընկերութիւն,
կարևոր բաժիններ ունին աղնուաշուք
տիկնայք և օրիորդք Աղաւնի Ապրօ,
Մարիամ Պիլօրեան, Զապէլ Խանճեան,
Գրիստինէ Արթինօֆ և այլք, և այսու-
հետեւ ալ պիտի շարունակեն իրենց ան-
ձանձիր աշխատութիւնն և լիակորով
գործունէութիւնն որպէս զի փոխադարձ
արձագանգ գտնէ հասարակութեան
մէջ և իւրեանց ձեռնարկն յաջողութիւն,
« և լոյսն բարօրութեան և քաղաքակր-
թութեան մեր սիրելի հայրենեաց սահ-
մաններէն ներս ծագի Հայկական հորի-
զոնին վրայ » Խ. Յ. Ս.
2 Հոռի 4374

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏԱՃԿ ԼԵԶՈՒԻ

Պ. Պ. ԳԱԼԵՊՃԵԱՆԻ

Հեղինակին սոյն գործն երրորդ ան-
գամ տպագրուած է Միւհէնտիսեան
ընտիր տառերով, յանուն « հեգարան և
ընթերցարան Օսմ. լեզուի »:

Գին 5 զրուշ

Կը գտնուի ամեն Հայ զրաւաճառաց
քով. կեդրոնատեղին է Գալաթեան
գրատուն:

ԱՆԳՂԻԲԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՅՈՒՄՆ

Խօսիլ, կարգալ, գրել. վեց ամուսն
մէջ, ամեն օր մէկ մէկ ժամ դաստու-
ութեամբ հետեւեալ տեղերը, հետեւեալ
ժամերու մէջ:

Ուղուս չարչուի մօտ Սէրասկէրի ճատ-
տէն Միքայէլ աղային ընթերցարանը ա-
ռաւօտուն ժամը 12ը 45 րոպէ անցած:

Սիրքէճի իսկէլէսին թիւ 72 մաղա-
ղան ժամը 3ին:

Փըլըճի փողոց թիւ 38, իգական սե-
ւի համար ժամը 8ին:

Նիշանճի Սիւրէնեան վարժարան ժա-
մը 9ին:

Փըլըճի փողոց թիւ 38 արական սեւի
համար գիշեր ժամը 2ին:

Դասաւարութեան պայմանաց համար
պէտք է գիմել Ուղուս չարչուի գլուխ
Փրէնկեան գրատուն թ. 362:

Բ. Վարդուկեան

Ա. Զ. Գ.

Սիկարի թղթին ընտրեալագոյնն է՝
Ռոպէնսօն անուանեալ Պրազիլիոյ թուղ-
թը, որ կը գտնուի Տէմիրգաբուլեան
եղբարց վաճառատներն ի Ղալաթիա և
ի Պոլիս, և Ֆրէնկեան գրատունն:

10—9

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԱՌՈՂՁԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՌՆ ԵՒ ԿՆՈՋ

Հեղինակ Տօթէօր Է. Գլէման Բարի-
զի բժշկական ճեմարանէն. թարգմանեց
1877ի տպագրութենէն Ե. Արմալի:

Թէ ինչ պէտք է գիտնան ամուսնա-
ցողք իրենց ամուսնութեան նախընթաց
օրը. — Ինքզինք սիրցնելու միջոցները. —
Ամուսնութեան ազդեցութիւնն ամուս-
նոց ֆիզիքականին և բարոյականին վը-
րայ. — Մենդական գործարանաց առող-
ջարանութիւն. — Անկարողութիւն և իւր
գարմունները. ևլն. ևլն:

Սոյն խիստ օգտակար գիրքը որ թէ
ամուսնացելոյ և թէ ամուսնութեան
պատրաստողներու ընթերցման անհրա-
ժեշտ է կը ծախուի ամէն գրաւաճառի
քով. Գին 8 զրուշ:

Ա. Զ. Գ.

Գումարու Հիսար տիպի Աճէմ տա-
ղի կոչուած տեղը « Միւսթիւն (Խնօսիս) »
անուն ծովեղբերայ համադգային զրօ-
սարան մը բացուած է ուր թէ եւրոպա-
կան և թէ տաճկական նուագածուններ
կը նուագեն ուրբաթ, շաբաթ և կիրա-
կի օրերը:

Յաճախորդք թէ ծովեղբերայ գիր-
քին, թէ ըմպելեաց մաքրութեան և
թէ հանգստութեան մասին շատ գոհ
կըլլան: Ուղողը կրնայ փորձել:

ՊԱՃԱԳԱՆ ՕՂՈՒ 4Է ԳՈՒՄ.
Ստամբուլ Բիգա փաշա խան Ե: 3

ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՍԻԿԱՐԻ ԹՂԹԻ

Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

ԲԻԶԱ ՓԱՇԱ ԽԱՆ Թ. 3

Այս անունով նոր գործարան մը բացուած
է Բիգա փաշա խան թիւ 3 սենեակը, ուր կը
պատրաստուին խիստ մեծ խնամով և աման
գնով ամէն տեսակ աղիւթ թուղթ Մարտիկա
յէն յատկապէս բերուած ընտիր տեսակաց վրայ:

Գործարանի վարչութիւնը պատրաստ է
մայրաքաղաքս գտնուած գոմիսիօնճիւններու հետ
բանակցել և ամենց ուղած տեսակաւ թուղթ
պատրաստել. նոյնպէս պատրաստ է գաւառ-
ներէն այս մասին յանձնարարութիւններ ըն-
դունիլ և որոշեալ ժամանակին յանձնել, ինչ
քանակութեամբ որ ուղին:

Վարչութիւնս սոյն ձեռնարկութեան հետ
բարեգործութիւնն ալ միացնել ուղեւոր, որո-
շած է վաճառման արդիւնքին 5 առ 0.0ը
Աղգ. Հիւանդանոցին և Միացեալ ընկերու-
թեան նուիրել կէս առ կէս:

Վարչութիւնս կը յուսայ որ ճաշակի տէր
և ազգային կարևոր հաստատութեանց նը-
պատկու փախաք ունեցող ազգայինք պիտի
փութան առևտուրի փորձ մ'ընել սոյն գոր-
ծարանին հետ, զորս ըստ ամենայնի գոհ ընե-
լու համար ջանք և աշխատութիւն չպիտի
պակսին:

Կը ծախուի ամէն ծխալաճառաց քով
և Կեդրոնատեղին է Բիգա փաշա խան թիւ 3
սենեակը Ս. Ղ. Պարտիչպանեան և Ընկ. Գոր-
ծարանը:

ՅԱՆԿ ԳՐՈՅ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ
Ե. Մ. ՏՆՏԵՍԵԱՆ

Ղ. Փըլ.

Վարժութիւն ձայնաւոր մանկանց 6
Նկարագիր երգոց հայաստանեայց

Եկեղեցւոյ 3

Օստիանու քերթուած

2

Ո՛վ է մեղաւոր կանանց վերա-

բերեալ 1 20

Հանգուցեալ Պ. Ե. Մ. Տնտեսեան
տպարանէն իւրոյ ընծայուած վերոյիշ-
եալ գրքերը կը վաճառուին իրենց գի-
ներովը հատով առնողի համար իսկ 10
ով առնողի զեղչ կը լինի:

Կեդրոնատեղին է Պահճէ քաղաք մաք-
սատան կարգը կամուրջի մօտ Ս. Յ. Փա-
փաղեան գրատունը. թիւ 56:

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԹԷՆՍ ԵՒ Ի ՋՄԻՌՈՒՆ

Հանգերձ գիտողութեամբ նկարագ-
րեաց Յ. Գուրգէն:

Պատմական տեղեկութիւններ պա-
րունակող ընտիր գրքոյ մ'է խիստ յար-
մար դպրոցական պարգեւաբաշխու-
թեանց որոյ 50 օրինակին գինը Ս. Փրէլէ
Աղգ. Հիւանդանոցին յատկացեալ է:

Կը ծախուի բոլոր գրաւաճառաց քով
իգին 6 զրուշ:

Կեդրոնատեղին է Արամեան գրա-
տունը:

ԴՈՐԾԱՐԱՆ ԵՒ ՆԻՃԷԼԻՍԻՍԻ

ԳՈՒԹԻ ԵՂԱՐԱՐ ԵՒ ՇԱՀԻՆԻ

109 Ղալաթա. Սամրագճըլար փողոց 109

Ստորագրեալքս առևտրական բոլոր սլա-
տասխանատուութիւնը մեր վրայ առնե-
լով Գօնքի եղբարց և Շահինի հետ ըն-
կերութեամբ Ղալաթիոյ Սամրագճըլար փո-
ղոցը թիւ 130 գործատունն հաստատելուս
ի վեր արժանապէս քաջալերուեցանք պատ-
ուաթան յաճախորդաց ընդմոթենէն: Ա-
մէն ոք լաւ գնահատելով մեր գործարանէն
եւած ծխախոտն ընտրութիւնը, ճաշակը
և գիններուն չափաւորութիւնը տեսակնե-
րուն համեմատութեամբ. ուստի և մեզ
հարկ եղաւ, աւելի ընդարձակ ասպարէզ մը
տալ մեր գործատուութեանց:

Եւ նախ մեր գործարանն ու վաճառա-
տունը փոխադրեցինք առաջնոյն դիմացը 109
թիւ շէնքին մէջ, և իւր անհամեմատ ըն-
դարձակութեամբ խիստ յարմարութիւն ու-
նի թէ մայրաքաղաքէն թէ գաւառներէն և
թէ օտար երկիրներէ և կած բազմաթիւ հը-
րամաններն յոյժ գոհացուցիչ կերպիւ և
փութով կատարելու:

Երկրորդ ծխախոտն բերքն արտադրող
ամեն կողմ և մանաւանդ յիշնիճէ յատուկ
գործակալներ կարգելով սկսած ենք մասնա-
ւոր խնամօք պատրաստել տալ բերքը և ա-
հա այս խնամոց և զոհողութիւնց շնորհիւ
է որ այսօր ամենայնով և հոտաւէտ ծը-
խախոտներ կարող ենք մատակարարել նաեւ
150 նոց, 200 նոց, և 300 նոց և աւելի
բարձր գիներով ըստ տեսակին:

Այսուհետեւ ոչ ոք պիտի վարանի իւր
ճաշակին յարմար ընտիր ծխախոտ գտնելու
մասին, բաւական է գիմել մեր վերոյիշեալ
գործատունն ի Ղալաթիա Սամրագճըլար փո-
ղոց թիւ 109, և և կամ ամեն ծխալաճառա-
ներէ ինքրեւ մեր գործարանէն եւած ասպ-
րանքներէն:

Ծան. Օտար երկիրներէ ասպրանք ուղող-
ները կը մասնակցին այն մեղաշնորհին, զոր
ունիմք կայսերական կառավարութենէն, որ
է պանտրօյի տուրքէն ազատ ըլլալ, որով
0/0 ին 20 շահ կունենան:

Վաճառատուներն են.

Ղալաթիա Սամրագճըլար թիւ 109

Զընտան գաբու Զէօմէկէիլէր » 29

Էմին-Էօնիւ » 56

ՏԵՄԻՐԳԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԱՐԱՐ

ՏԵՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. Յ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Բիգա փաշա խան թիւ 14